

PROTOKÓŁ

z posiedzenia plenarnego Komitetu Socjologii PAN

z dnia 7 listopada 2012 r.

Obecni: prof. Mirosław Chałubiński, prof. Barbara Fatyga, prof. Krzysztof Frysztacki, prof. Piotr Gliński, prof. Andrzej Kojder, prof. Krzysztof Konecki, prof. Ireneusz Krzemiński, prof. Joanna Kurczewska, prof. Mirosława Marody, prof. Jacek Raciborski, prof. Antoni Sułek, prof. Jerzy Szacki, prof. Marek S. Szczepański, prof. Elżbieta Tarkowska, prof. Edmund Wnuk-Lipiński, prof. Marek Ziółkowski.

(protokołowała: Marcjanna Nózka)

Porządek spotkania:

1. Przedstawienie nowego członka Komitetu Socjologii.
2. Informacja o bieżących sprawach dotyczących Komitetu, w tym o zgłoszonych wnioskach finansowych na rok 2013.
3. Podjęcie finalnych decyzji dotyczących Komisji Komitetu.
4. Podjęcie finalnych decyzji dotyczących Zespołów Komitetu.
5. Propozycja uchwały w sprawie habilitacji pochodzenia zagranicznego.
6. Wystąpienie Prof. Barbary Fatygi oraz Prof. Krzysztofa Koneckiego na temat „Nowoczesne repozytoria danych społecznych”.
7. Sprawy różne i wolne wnioski.

Przebieg spotkania:

Ad 1. Przewodniczący oficjalnie poinformował o nowym członku Komitetu Socjologii PAN p. dr. hab. Dariuszu Jemielniaku.

Ad 2. Zakończono przyjmowanie wniosków o dofinansowanie ze środków DUN. Prezydium Komitetu Socjologii przyjęło 5 wniosków:

- dwa wnioski wydawnicze: „Studia Socjologiczne” oraz „Kultura i Społeczeństwo”.

- trzy wnioski konferencyjne:

- Transdyscyplinarne sympozjum badań jakościowych (współorganizator Uniwersytet Łódzki);
- Socjologiczne dane jakościowe - świadectwa epoki i dokumenty dyscyplin (współorganizator Instytut Filozofii i Socjologii PAN)
- Postcolonial land-scapes (współorganizator Uniwersytet Warszawski)

Wnioski zostały podpisane przez Przewodniczącego Komitetu i złożone do rozpatrzenia.

Ad. 3. Komitet podjął finalną decyzję o powołaniu dwóch Komisji:

- **Komisji Wyborczej** - tworzyć ją będzie Prezydium pod kierunkiem przewodniczącego Komitetu.

- **Komisji ds. Nagród i Konkursów** – tworzyć ją będzie Prezydium (przedstawiane przez Prezydium wnioski będą rozstrzygane przez wszystkich członków Komitetu).

Ad 4. Komitet podjął finalną decyzję o powołaniu pięciu Zespołów:

- **Zespół ds. dokumentacji działalności i dorobku socjologii** (zamiast: zespołu ds. Infrastruktury Socjologicznej).

Przewodniczący: Prof. Antoni Sułek.

Zespół będzie zajmował się sprawami dokumentacji, archiwizacji i dostępu do dorobku naukowego w dziedzinie socjologii. Prof. Antoni Sułek już zainteresował sprawą Narodowe Centrum Nauki, ponieważ wyniki badań grantowych nie są nigdzie ewidencjonowane.

- **Zespół ds. Mapowania i Analityki Społecznej.**

Przewodnicząca: Prof. Barbara Fatyga, członek Zespołu Prof. Krzysztof Konecki.

Zaproponowano, aby zmienić nazwę Zespołu – wymaga to jeszcze refleksji.

Zespół będzie zajmował się zagadnieniami związanymi z tworzeniem repozytoriów danych, sposobami ich interpretowania. Obszar zainteresowania Zespołu został przedstawiony pod koniec Zebrania przez Prof. Barbarę Fatygę oraz Prof. Krzysztofa Koneckiego w ramach wystąpienia pn. „Nowoczesne repozytoria danych społecznych”.

- Zespół ds. Edukacji Socjologicznej.

Przewodniczący: Prof. Marek S. Szczepański. Zgłoszeni członkowie zespołu to: Prof. Mirosław Chałubiński, Prof. Krystyna Szafraniec, Dr Andrzej Rozmus.

Zaproponowano, aby Zespół uwzględnił kwestię kosztochłonności socjologii (kosztów kształcenia socjologicznego).

Pilne byłoby także wypracowanie stanowiska będącego reakcją na pojawiające się w mediach wypowiedzi degradujące kształcenie w zakresie socjologii, że nie wprowadza absolwentów na rynek pracy: pewne kierunki są naznaczane (w tym socjologia) w dyskursie publicznym, jako przykłady nauk/studiów – które produkują bezrobotnych. Decyzje kształceniowe młodzieży są podatne na dyskurs medialny, co może przełożyć się na liczbę kandydatów na studia socjologiczne. To ważny problem dla całego Komitetu.

Problemem jest także brak prognoz rynku pracy w Polsce.

Komitet Socjologii mógłby np. przygotować raport na temat kształcenia w zakresie socjologii.

Dyskutowano również zagadnienie jakości kształcenia socjologicznego. W rozmowie pojawiła się m.in. kwestia wizerunku socjologów i socjologii w sferze publicznej, nie tylko prestiżu zawodu, ale także prestiżu dyscypliny, która redukowana bywa do badań sondażowych. Podzielone były głosy, czy kwestie wizerunku dyscypliny powinny leżeć w polu zainteresowania Zespołu. Wskazywano, że należałoby oddzielić ten problem od edukacji socjologicznej, gdyż nie dotyczy on wyłącznie Polski. Z drugiej strony wskazywano, że wizerunku, w tym autorytetu socjologii, nie da się do końca oddzielić od edukacji socjologicznej, a w tym sposobu i jakości kształcenia. Komitet powinien między innymi podjąć dyskusję na temat standardów kształcenia.

Prof. Elżbieta Tarkowska zaproponowała, aby zainicjować dyskusję nt. problemu wyższego wykształcenia w Polsce (i jego wizerunku) i opublikować ją na łamach „Kultury i Społeczeństwa”. Tekst dyskusji mógłby być także rozpowszechniony w Internecie, a w tym umieszczony na stronie Komitetu Socjologii (z podaniem źródła). Do dyskusji należałoby także włączyć Polskie Towarzystwo Socjologiczne.

- Zespół ds. Kontaktów Międzynarodowych

Do pełnienia funkcji przewodniczącego Zespołu, zgłoszony został przez Komitet: Prof. Janusz Mucha. Prof. Joanna Kurczewska wyraziła zgodę, aby włączyć się w prace Zespołu.

- Zespół ds. problematyki „Władza, Społeczeństwo, Socjologia”, traktowanej jako punkt wyjścia do ewentualnej następnej ekspertyzy.

Współprzewodniczący: Prof. Jacek Raciborski i Prof. Andrzej Zybertowicz.

Zgłoszono kilka propozycji dotyczących ewentualnych prac Zespołu do rozważenia przez współprzewodniczących:

- Opracowanie komentarza/ustosunkowanie się do tez zawartych w książce P. Sorokina i W.A. Lundena: *Power and Morality* (ewentualnie przyczynienie się do wydania tej pozycji). Tekst mógłby dotyczyć zagadnień przedstawionych w tej książce.
- Socjologia w polu władzy, wpływ socjologii na życie polityczne. Tekst mógłby być teoretyczną refleksją nad problematyką władzy lub odnosić się do napięć między socjologią i władzą.
- Ukazanie polityki w świetle socjologicznych pojęć (co dzieje się w polskim życiu politycznym, jak przekształca się scena polityczna).
- Zespół mógłby też ukonstytuować się w małym gronie i wyjść z propozycją bardziej skonkretyzowanej idei.

Efektym końcowym pracy Zespołu byłaby książka, która powinna zostać wprowadzona na rynek wydawniczy. Należałoby zatem z dużym wyprzedzeniem zainteresować nią niektóre wydawnictwa (np. PWN, Zysk i Spółka), aby uzyskać finansowanie w normalnym trybie i wprowadzić książkę do sprzedaży (rozdawane książek nie służy ich wysokiej ocenie, czasami nie są one nawet katalogowane). Książka powinna wejść na rynek wydawniczy, aby rozpocząć dyskusję wokół omawianych w niej spraw.

Współredaktorzy potencjalnego tomu proszeni są o podjęcie działań, jak również doprecyzowanie czego miałyby dotyczyć ekspertyza (i praca Zespołu).

* * *

Przewodniczący poszczególnych Zespołów proszeni są o ukonstytuowanie ich składów, jak również doprecyzowanie obszarów, którymi będą się one zajmowały.

5. Propozycja uchwały w sprawie habilitacji pochodzenia zagranicznego (projekty zostały rozesłane przed posiedzeniem).

Przed zebraniem plenarnym przesłane zostały do członków Komitetu dwa projekty pism ws. habilitacji pochodzenia zagranicznego (autorstwa: Prof. Krzysztofa Frysztackiego i Prof.

Antoniego Sułka). Dokumenty zostały opracowane ze względu na potrzebę reakcji Komitetu Socjologii na zidentyfikowany problem (także wśród socjologów) zdobywania tytułów naukowych poza granicami naszego kraju, tj. korzystania z „uproszczonych”, ułatwionych (w stosunku do tych obowiązujących w Polsce) procedur wersyfikacyjnych. Zaproponowano, aby Prof. Krzysztof Frysztacki i Prof. Antonii Sułek wspólnie opracowali nowy projekt, który uwzględniałby zaproponowane w trakcie zebrania propozycje. W trakcie dyskusji podkreślono, że należy walczyć o jakość habilitacji, niemniej jednak tekst nie powinien stygmatyzować. Można np. wskazać kryteria na jakiej podstawie niektóre habilitacje uznawane są za „gorsze”.

W związku ze zidentyfikowanym problemem, można podjąć próbę zebrania informacji, gdzie pojawiają się tego typu habilitacje. Być może problem bardziej zagraża prowincjonalnym uczelniom, a nie wiodącym ośrodkom akademickim. Otwieranie nowych kierunków (w tym socjologii) często wiąże się z „wypożyczaniem” ludzi, np. ze Słowacji, którzy włączani są do minimum kadrowego, mimo że nie posiadają kierunkowego wykształcenia – odbywa się to w związku z brakiem potrzeby/obowiązku nostryfikacji dyplomu. Rozwiązanie problemu jest istotne także dlatego, że osoby, które w sposób dalece odbiegający od krajowych kryteriów nadawania tytułów naukowych, automatycznie wchodzi do ciał, które stopnie te nadają.

Dyplomy uzyskiwane poza granicami Polski powinny być nostryfikowane, nie powinny natomiast być przyjmowane automatycznie. Komitet Socjologii mógłby także zwrócić się z otwartym apelem do polskich Rad Naukowych, które powinny mieć coś do powiedzenia w sprawie potwierdzania stopni naukowych zewnętrznego pochodzenia. Ponadto z różnymi krajami podpisane zostały w przeszłości dwustronne umowy, które w dalszym ciągu obowiązują, należałoby zatem przeglądnąć te umowy i wprowadzić (zaproponować wprowadzenie) jednolitą zasadę. Docelowo być może potrzebna byłaby zmiana ustawy.

Ostatecznie dokument przygotowany przez Komitet Socjologii powinien zostać upubliczniony.

Na następnym Zebraniu Prezydium Komitetu Socjologii zostaną przedstawione uwagi dotyczące nowej procedury habilitacyjnej, które wymagają refleksji.

Ad. 6. Wystąpienie Prof. Barbary Fatygi oraz Prof. Krzysztofa Koneckiego na temat „Nowoczesne repozytoria danych społecznych”.

W pierwszej części wystąpienia prof. Barbara Fatyga przedstawiła projekt budowania i wykorzystywania repozytoriów wiedzy na przykładzie projektu Moja Polis i strony

Internetowej Obserwatorium Żywej Kultury. Wszystkie osoby zainteresowane p. Profesor zaprasza na stronę:

<http://www.mojapolis.pl/web/guest;jsessionid=48E13159A02E46818A3D4D7C749A2A99>

Jak również na stronę Obserwatorium Żywej Kultury:

<http://www.obserwatoriumkultury.pl/kategorie/obserwatorium-zywej-kultury.html>

(ze względu na dwukrotną awarię systemu część danych na stronie została utracona, w roku 2013 planowane jest ich uzupełnienie).

Na stronie <http://www.ekonomiawkulturze.pl/res/003-metodyka-obliczen.pdf> umieszczone zostało narzędzie stworzone przez dr. Rafała Kasprzaka z SGH służące do obliczania poziomu ekonomicznego oddziaływania wydarzenia na gospodarkę lokalną. Istnieje możliwość jego przetestowania.

W części drugiej wystąpienia Prof. Krzysztof Konecki przedstawił zagadnienia dotyczące Analityki Społecznej. Do protokołu dołączono w formie ZAŁĄCZNIKA treści slajdów opracowanych przez Profesora.

Ad. 7. Sprawy różne i wolne wnioski

Kolejne spotkanie Prezydium Komitetu Socjologii planowane jest na styczeń 2013 roku i wtedy też zostanie sformułowana propozycja dotycząca spotkania plenarnego.

ZAŁĄCZNIK

Posiedzenie Komitetu Socjologii PAN, 7.11.2012, Warszawa

Analityka Społeczna: Inspiracje z praktyki społecznej

Autor opracowania: prof. Krzysztof Konecki,

Prezentacja dostępna na stronie: <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/472>

Potrzeba zorganizowania nowego kierunku studiowania wykorzystującego wiedzę z zakresu nauk społecznych, w tym socjologii i metody badań społecznych.

Czym jest analityka społeczna

- Analityka społeczna to kierunek łączący nowoczesne i interdyscyplinarne podejścia z obszaru nauk społecznych.
- Zadaniem analityki społecznej jest wykorzystanie aktualnej wiedzy z zakresu nauk społecznych oraz dyscyplin pokrewnych i zastosowanie jej w celu diagnozowania, rekonstruowania, objaśniania i prognozowania zjawisk związanych z działaniem ludzi, grup, organizacji i społeczeństw w kontekście procesów od poziomu mikro (lokalnych) aż po makro (globalne).
- Analityka społeczna nie poszukuje odpowiedzi o istotę społeczeństwa. Stawia raczej pytanie „**jak**” można wykorzystać bogaty dorobek teoretyczny i metodologiczny nauk społecznych wobec wyzwań rzeczywistości, **jak** trafniej i efektywniej definiować to, co stanowi tendencję aktualnych czasów i **jak** za pomocą wiedzy naukowej odpowiadać na pojawiające się społeczne potrzeby i problemy. Robi to poprzez jakościową analizę danych jakościowych i ilościowych.
- Analityka społeczna ma zatem dostarczać wiedzy i narzędzi użytecznych w kontekście praktyki życia społecznego. Ma być „źródłem informacji”/danych pozwalających na lepsze całościowe rozumienie zachodzących zjawisk. Szybsze prognozowanie zmian i ułatwiających podejmowanie trafnych decyzji, niezależnie od tego czy będą one dotyczyły praktyki funkcjonowania instytucji, rozwoju organizacji czy działań gospodarczych, politycznych lub kulturowych.
- Cechujący Analitykę Społeczną **pragmatyzm** jest w dużej mierze odwołaniem do tradycji nauk społecznych z XIX i XX wieku, kiedy to naukowiec-praktyk miał odgrywać rolę **eksperta – reformatora**, pracującego w terenie, gromadzącego dane

na temat analizowanych problemów społecznych, a następnie poprzez współpracę z zainteresowanymi podmiotami, wypracowującego rozwiązania, oparte na najnowszym dorobku nauki i użyteczne w swojej odpowiedzi na społeczne zapotrzebowanie.

Frédéric Le Play (1806-1882) - badania robotników francuskich, analiza budżetów rodzinnych. Na tej podstawie formułował program reform społecznych.

Charles Booth (1840-1916) - analiza budżetów domowych z roku 1858; brytyjski reformator społeczny, pionier badań społecznych; filantrop i działacz społeczny. Autor pierwszego opracowania naukowego dotyczącego **warunków życia i pracy ludności miejskiej** (17-tomowa monografia), które stały się wzorem dla późniejszych badań tego typu, obecnie znanych jako tzw. *social survey*. Mapy Bootha

Charles Booth Online Archive: <http://booth.lse.ac.uk/>

East London (London: Macmillan, 1889). Ubodzy z Londynu

Paul U. Kellogg (1879-1958), dziennikarz w gazecie „Charities”. Poprowadził pionierskie badanie życia przemysłowego Pittsburga (USA). Opublikował 6-tomowe dzieło „**Pittsburgh Survey**” (1909-1914), które stało się modelowe dla badań socjologicznych mających na celu wspieranie reform społecznych.

The Pittsburgh Survey (1907-1908)

Szkoła Chicago

The Hobo. The Sociology of the Homeless Man – Nels Anderson (1923)

The Jack-Roller: A Delinquent Boy's Own Story – Clifford Shaw (1930)

The Taxi-Dance Hall: A Sociological Study in Commercialized Recreation and City Life.- Paul Goalby Cressey. (1932)

The Gang. - Thrasher, Frederick (1927)

The Professional Thief: by a Professional Thief. - Edwin H. Sutherland (ed); Conwell, Chic (pseudonym) (1937)

Analityka społeczna dzisiaj

Analityka społeczna współcześnie ma do dyspozycji znacznie bardziej rozwinięty warsztat metod i technik badawczych, narzędzia projektowe i analityczne oraz interdyscyplinarny zasób teorii, co daje jej szerokie pole zastosowania w praktyce społecznej.

Z drugiej strony tempo, globalność i wielowymiarowość zmian w świecie społecznym generuje niezliczoną ilość problemów wymagających eksperckiej pomocy w ich rozwiązywaniu.

Niepokoje i konflikty społeczne, nierówności i ubóstwo, przemiany gospodarcze i kulturowe, kwestie bezpieczeństwa publicznego przestają być tylko zjawiskami wartymi obserwacji i naukowego opisu.

Coraz wyraźniej widoczna jest nie tylko potrzeba, ale i oczekiwanie, że wiedza naukowa może i powinna być wykorzystywana w sposób bardziej bezpośredni, użyteczny i efektywny do zapobiegania problemom społecznym i planowania zmian.

Analityka społeczna czerpie przede wszystkim z dorobku stosowanych nauk społecznych (*applied social science*) rozwijanych na gruncie nauki amerykańskiej i brytyjskiej.

Zainteresowanie wykrywaniem, rekonstruowaniem i objaśnianiem aktualnych tendencji społecznych w celu usprawniania rozwoju i zmiany społecznej znane jest także w duńskich naukach społecznych i w powiązaniu z rozumowaniem filozoficznym rozwijane pod pojęciem *Socialanalytik* (Lars Henrik Schmidt) choć z mniejszym naciskiem na praktykę eksperckiego wsparcia doradczego i koordynacyjnego.

Analityka społeczna dzisiaj – zastosowania

W Wielkiej Brytanii istnieje stworzony przez Economic and Social Research Council (ESRC) „New national digital repository for social and economic data“.

„The new service will provide a unified point of access to the extensive range of high quality economic and social data, including valuable **census data.**“ (24 July 2012).

„It will become a cornerstone for UK research; the place to go for high quality data and support.“ (Profesor Paul Boyle).

Na stronie ESRC znajdujemy informacje o badaniach nad, np.: „Coping with natural disasters. Research on how we prepare and respond to extreme events.“

Praktyczne użycie wiedzy z badań socjologicznych - „**What natural disasters can teach us.**“

Budowanie modeli rozwiązujących problemy społeczne na podstawie badań, np. modele wychodzenia z bezdomności.

Zachęcanie do budowania, budowanie i wykorzystywanie repozytoriów wiedzy – np. Moja Polis.

<http://www.mojapolis.pl/web/guest;jsessionid=48E13159A02E46818A3D4D7C749A2A99>

“W których regionach dzieci i młodzież uczą się najlepiej? “

“Sprawdź postępy swojego samorządu”

Procent mieszkań z możliwością dostępu do Internetu

<http://www.mojapolis.pl/web/guest/factmine/-/map/31974/240289>)

Saldo migracji w ujęciu na tysiąc mieszkańców etc.

Obserwatorium kultury

W bibliotece OŻK możemy znaleźć różne raporty np. Magdalena Fiternicka-Gorzko, Marek Gorzko, Tomasz Czubara, [Co z tą kulturą? Raport z badania eksploracyjnego stanu kultury w Szczecinie](#), Szczecin, 2010.

Badanie i analiza nastrojów społecznych

Mood of the Nation - *detecting Mood and Affect on Twitter* -
<http://geopatterns.enm.bris.ac.uk/mood/>

Mood of the Nation [BETA] - *detecting Mood and Affect on Twitter*

Czym zajmuje się analityk społeczny?

- Poszukiwaniem baz danych **oraz ich analizą** odnośnie określonych problemów społecznych. (np. the Workplace Employment Relations Survey w WB, ESRC).
- Tworzeniem baz danych/repozytoriów wiedzy odnośnie rozwiązywania określonych problemów społecznych lub „pytań społecznych“.
- Przygotowywaniem studiów przypadku dotyczących rozwiązywania określonych problemów społecznych, np. znajdowanie trudnych do znalezienia bezdomnych; problemy z poziomem społeczności, zob. ESRC).
- Te studia przypadku mają być pewnymi wzorcami a także inspiracjami dla praktyków społecznych a także materiałem do dyskusji w debatach publicznych.
- **Uczestniczy w debatach publicznych** z użyciem wiedzy opartej na danych wynikających z badań i danych censusowych.
- **Publikuje pisma**, które udostępniają dane i wyniki badań o aktualnych problemach społecznych, debatach, jak również linki do ekspertów społecznych zajmujących się

określonymi tematami (jak np. „Society now“ w Wielkiej Brytanii; http://www.esrc.ac.uk/images/Society_Now_13_tcm8-21683.pdf).

- Organizuje i uczestniczy w badaniach w działaniu, które upełniają badane społeczności
- Organizuje i uczestniczy w badaniach pozwalających oddać głos dyskryminowanym społecznościom
- Diagnozuje aktualne trendy społeczne, kulturowe i dotyczące organizowania się ludzi
- Diagnozuje zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego...
- Pracuje jako ekspert-analityk dla biznesu...

Gdzie pracuje analityk społeczny?

- w biurze rzecznika prasowego różnych instytucji prywatnych i państwowych i samorządowych
- jako doradca-analityk marszałka województwa
- jako doradca-analityk wojewody
- pracuje w ośrodkach pomocy społecznej
- pracuje w instytucjach rządowych jako „ekspert analizy danych“ diagnozując trendy społeczne, kulturowe i dotyczące organizowania się ludzi na podstawie danych pochodzących z danych empirycznych
- analityk w organizacjach non-profit
- w biznesie jako specjalista PR i analizy mediów oraz wizerunku firmy
- rzecznik prasowy w firmach
- konsultanta i eksperta ds. wdrożeń w firmach biznesowych,
- konsultant ds. zmian organizacyjnych,
- konsultant ds. prognozowania problemów społeczno - gospodarczych (np. nastrojów związanych z wahaniami rynku pracy),
- konsultant w zakresie zarządzania relacjami społecznymi w przemyśle (strajki, partycypacja itp.).